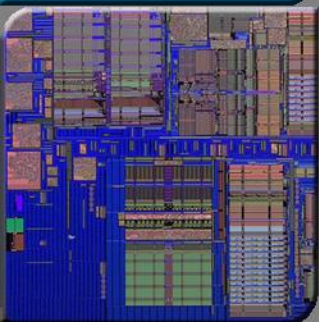
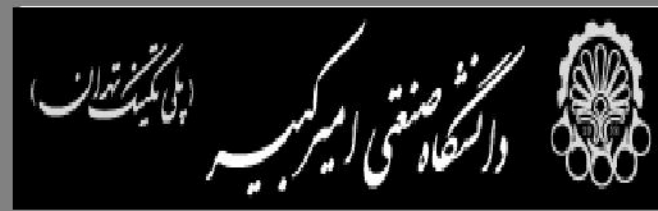

اصول سیستمهای کامپیوتری

جلسه سوم: مدارات ترکیبی (Combinational Logic)

مدرس: دکتر محمد حسن شیرعلی شهرضا

معرفی درس

اصول سیستمهای کامپیوتری

جلسه سوم: مدارات ترکیبی (Combinational Logic)

• فهرست مطالب:

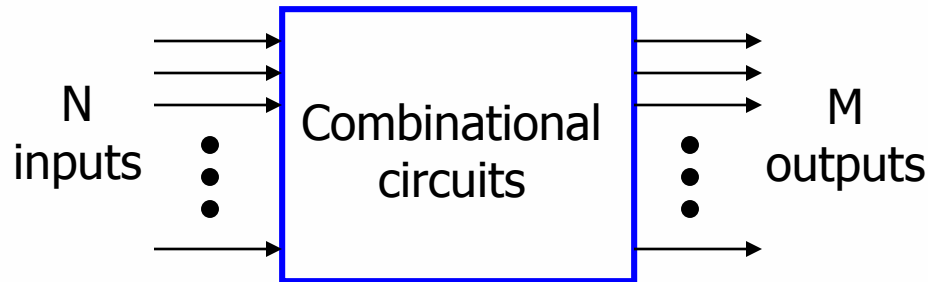
- تعریف مدارات ترکیبی
- نیم جمع کننده (Half Adder)
- تمام جمع کننده (Full Adder)
- کد گشا (Encoder)
- کد گذار (Decoder)
- مالتی پلکسر (Multiplexer)

این جلسه مطابق با بخش های ۱-۵ و ۲-۲ و ۲-۳ از کتاب مانو است

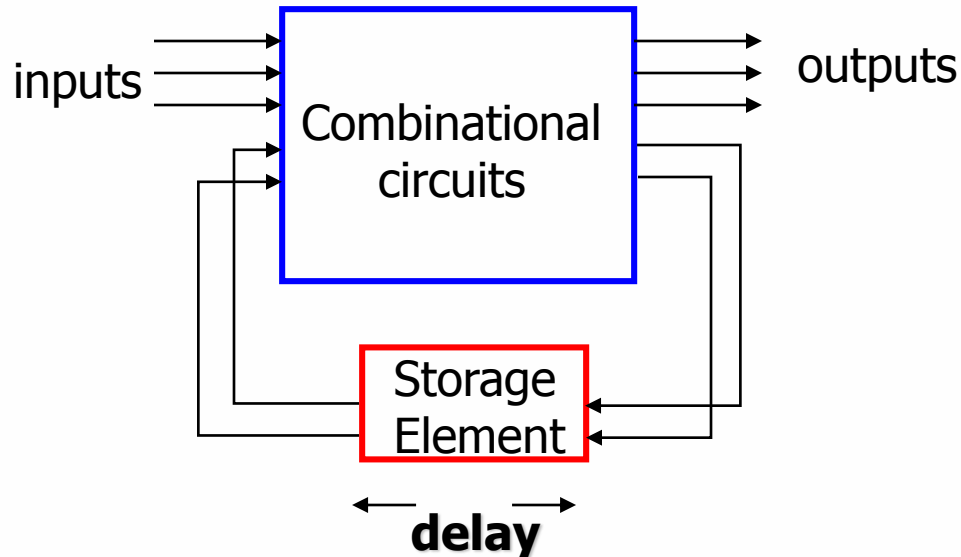
دسته بندی مدارات منطقی

مدارات ترکیبی (Combinational Logic)

در مدارات ترکیبی، خروجی در هر لحظه فقط تابع ورودی در همان لحظه می باشد به عبارت دیگر سیستم حافظه ندارد

مدارات ترتیبی (Sequential Logic)

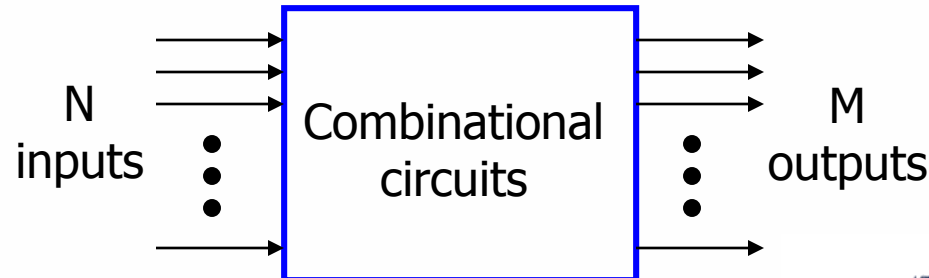

در مدارات ترتیبی، خروجی علاوه بر ورودی در همان لحظه به ورودیهای قبلی نیز وابسته می باشد یعنی سیستم دارای حافظه است و وضعیت سیستم حفظ می شود

مدارات ترکیبی

یک مدار ترکیبی با تعدادی دروازه منطقی ساخته شده
و تعدادی ورودی و تعدادی خروجی دارد
هر کدام از خروجی‌ها را می‌توان توسط یک رابطه جبر بول بر
اساس ورودی‌ها نوشت
همچنین می‌توان عملکرد یک مدار ترکیبی را با جدول درستی
نشان داد

مراحل طراحی یک مدار ترکیبی

• طراحی شامل مراحل زیر است:

- ۱- تعریف دقیق مساله
- ۲- مشخص کردن تعداد ورودی‌ها و خروجی‌ها
- ۳- نام گذاری ورودی‌ها و خروجی‌ها (معمولا با استفاده از حروف)
- ۴- بدست آوردن جدول درستی مدار
- ۵- ساده کردن تابع مربوط به هر خروجی
- ۶- رسم مدار

اهداف طراحی

• در طراحی موارد زیر مورد نظر است

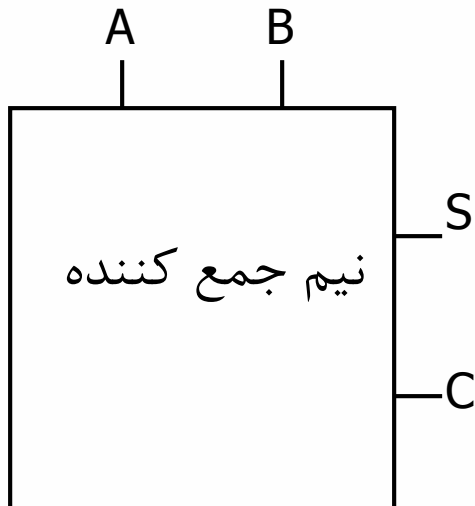
- ۱- استفاده از حداقل سخت افزار (حداقل مدار مجتمع)
- ۲ - حداقل زمان تاخیر در مدار
- ۳ - حداقل اتصالات

نیم جمع کننده (Half Adder)

• نیم جمع کننده

مدار ترکیبی که جمع دو بیت را انجام می‌دهد
A و B ورودی‌های مدار و S حاصل جمع و C بیت نقلی می‌باشد

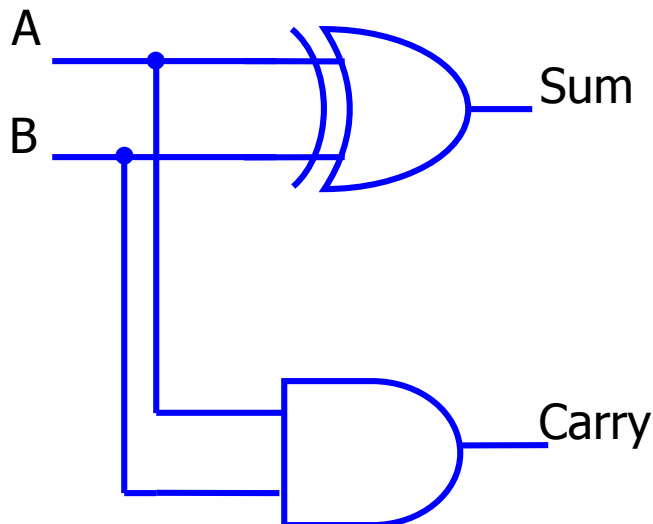

A	B	C (Carry)	S (Sum)
0	0	0	0
0	1	0	1
1	0	0	1
1	1	1	0

نیم جمع کننده (Half Adder)

A	B	C (Carry)	S (Sum)
0	0	0	0
0	1	0	1
1	0	0	1
1	1	1	0

$$S = \bar{A}B + A\bar{B} = A \oplus B$$

$$C = AB$$

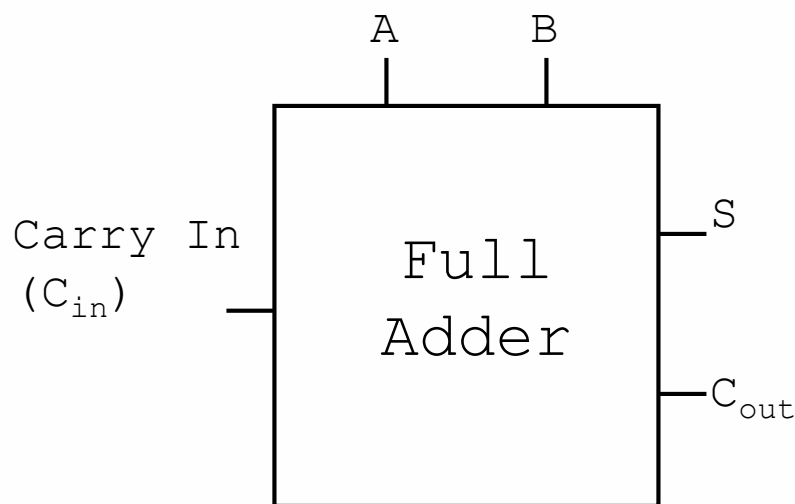

تمام جمع کننده (Full Adder)

• تمام جمع کننده

مدار ترکیبی که جمع دو بیت و بیت نقلی مرحله قبلی را انجام می‌دهد. A و B ورودی‌های مدار، C_{in} بیت نقلی مرحله قبل، S حاصل جمع و C_{out} بیت نقلی خروجی می‌باشد

C_{in}	A	B	C_{out}	S (Sum)
0	0	0	0	0
0	0	1	0	1
0	1	0	0	1
0	1	1	1	0
1	0	0	0	1
1	0	1	1	0
1	1	0	1	0
1	1	1	1	1

تمام جمع کننده (Full Adder)

Cin \ AB	00	01	11	10
0	0	1	0	1
1	1	0	1	0

$$\begin{aligned}
 S &= C_{in} \bar{A} \bar{B} + \bar{C}_{in} \bar{A} B + C_{in} A \bar{B} + \bar{C}_{in} A B \\
 &= C_{in} (\bar{A} \bar{B} + A \bar{B}) + \bar{C}_{in} (\bar{A} B + A B) \\
 &= C_{in} (\bar{A} \oplus B) + \bar{C}_{in} (A \oplus B) \\
 &= C_{in} \oplus A \oplus B
 \end{aligned}$$

Cin \ AB	00	01	11	10
0	0	0	1	0
1	0	1	1	1

$$C_{out} = AB + C_{in} A + C_{in} B$$

C_{in}	A	B	C_{out}	S (Sum)
0	0	0	0	0
0	0	1	0	1
0	1	0	0	1
0	1	1	1	0
1	0	0	0	1
1	0	1	1	0
1	1	0	1	0
1	1	1	1	1

Or

Cin \ AB	00	01	11	10
0	0	0	1	0
1	0	1	1	1

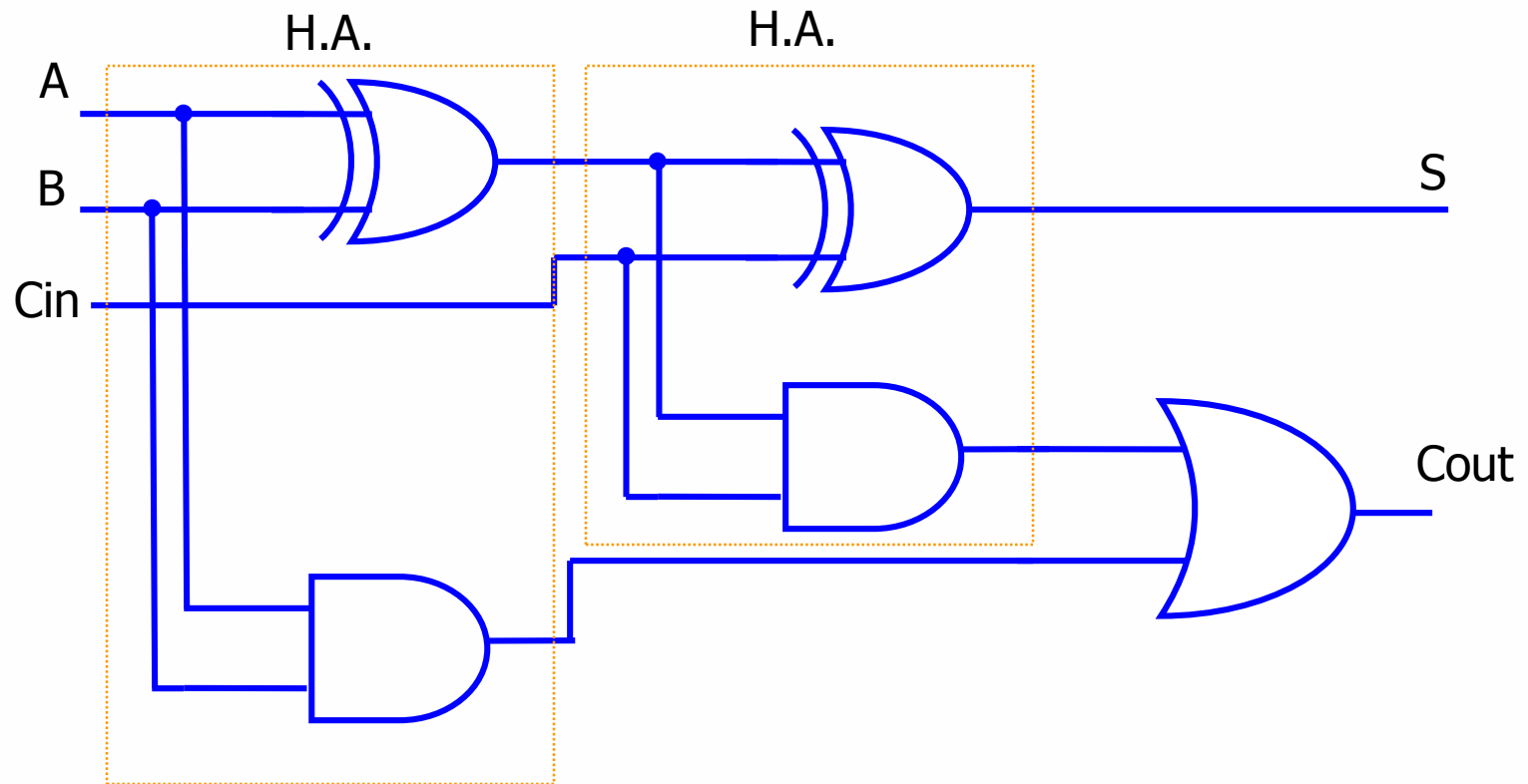
$$C_{out} = AB + C_{in} (A \oplus B)$$

تمام جمع کننده (Full Adder)

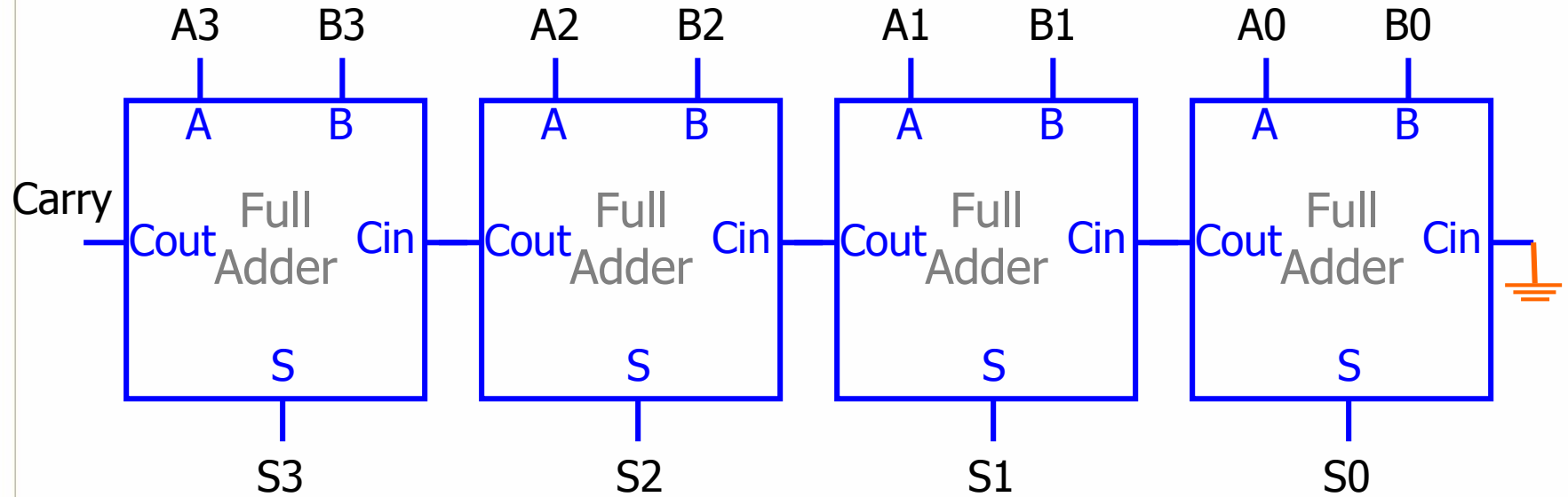
$$S = C_{in} \oplus A \oplus B$$

$$C_{out} = AB + C_{in} (A \oplus B)$$

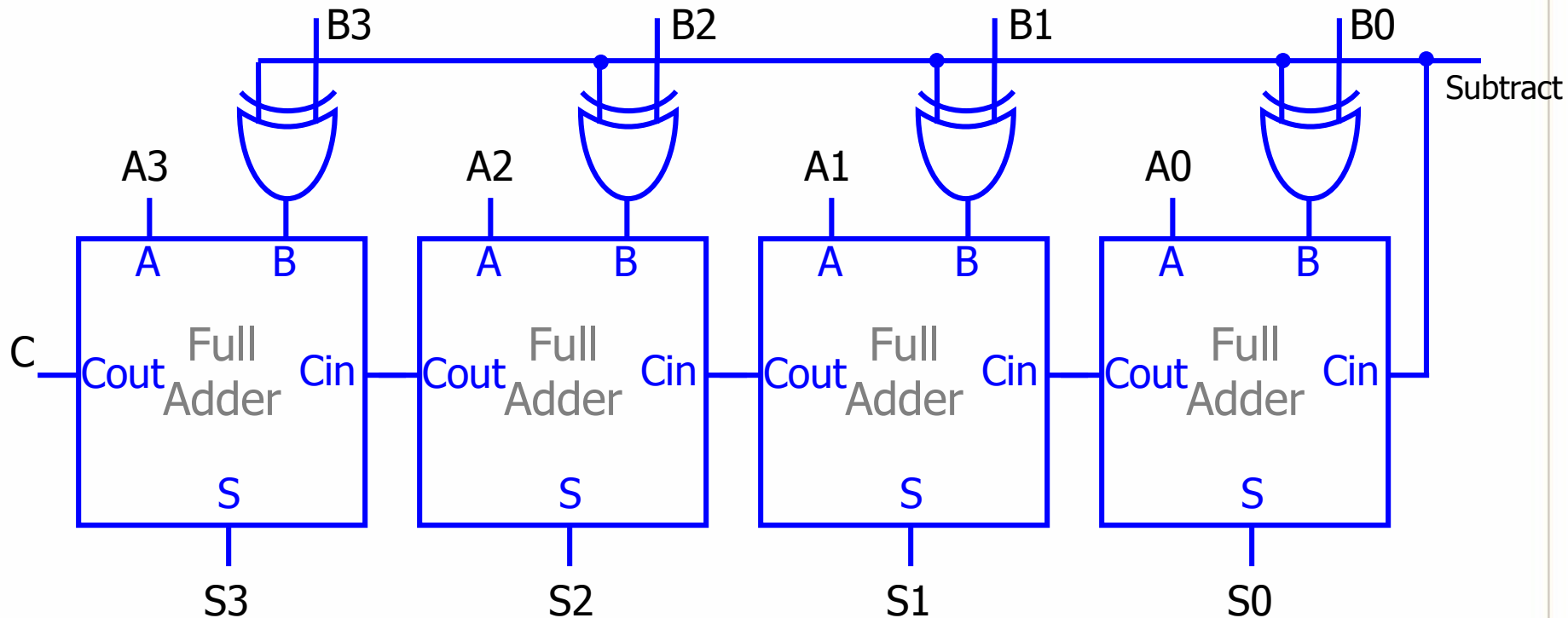
جمع کننده چهار بیتی

تفریق کننده . جمع کننده

- برای تفریق B از A
- $A - B$ (مکمل B) را با A جمع می کنیم

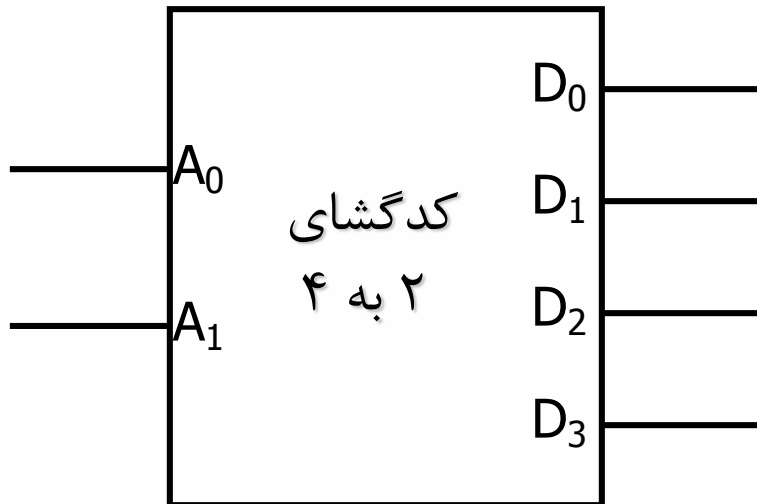

کد گشا (Decoder)

• کدگشا

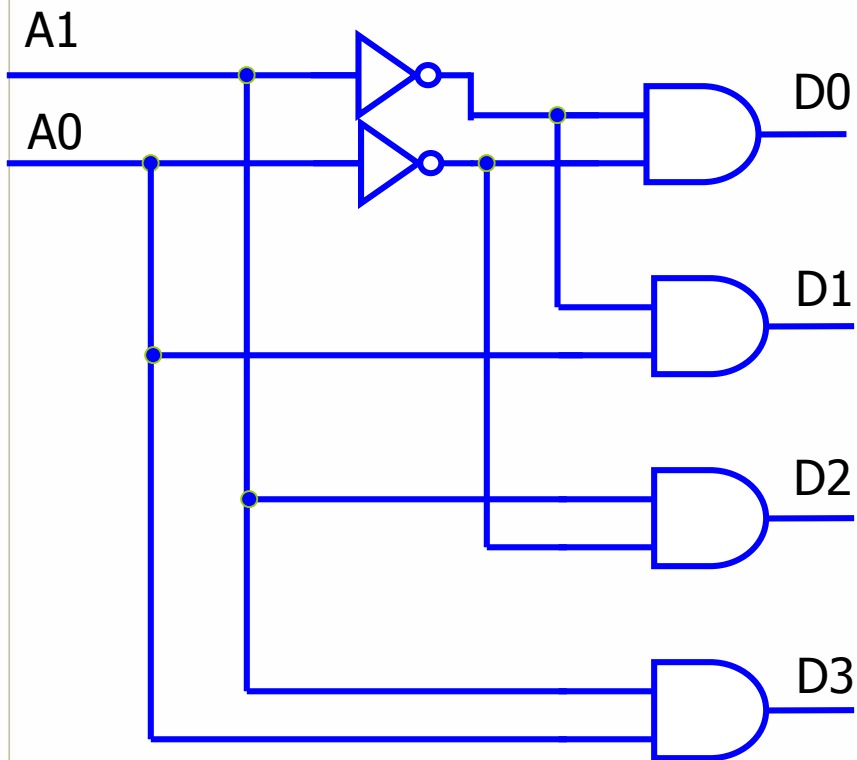
کدگشا یک مدار ترکیبی است که n ورودی و حداکثر 2^n خروجی دارد
متناسب با ورودی‌ها، هر لحظه فقط یک خروجی فعال است

A1	A0	D3	D2	D1	D0
0	0	0	0	0	1
0	1	0	0	1	0
1	0	0	1	0	0
1	1	1	0	0	0

کد گشای ۲ به ۴

A1	A0	D3	D2	D1	D0
0	0	0	0	0	1
0	1	0	0	1	0
1	0	0	1	0	0
1	1	1	0	0	0

$$D_0 = \overline{A_1} \overline{A_0}$$

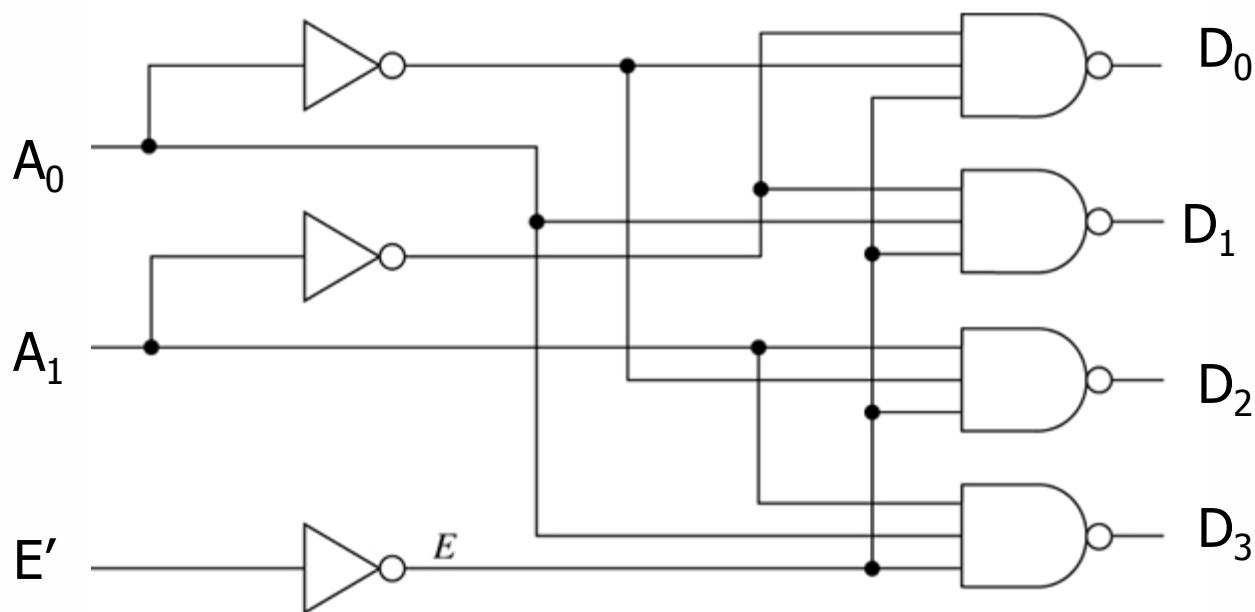
$$D_1 = \overline{A_1} A_0$$

$$D_2 = A_1 \overline{A_0}$$

$$D_3 = A_1 A_0$$

کدگشای ۲ به ۴ با دروازه NAND

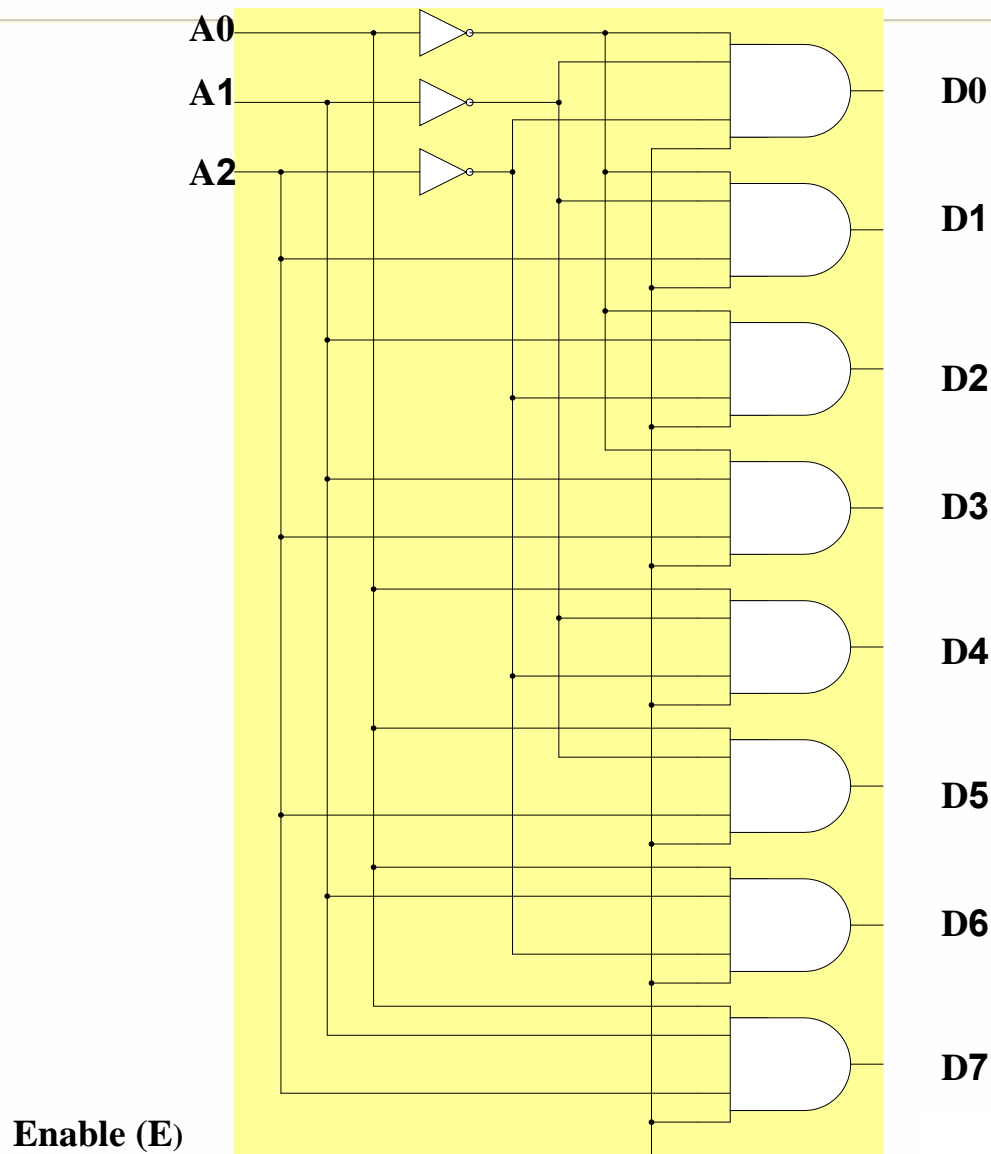
کدگشای ۳ به ۸ با ورودی فعال ساز

جدول درستی (Truth Table)

E	A2	A1	A0	D7	D6	D5	D4	D3	D2	D1	D0
0	X	X	X	0	0	0	0	0	0	0	0
1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0
1	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0
1	0	1	1	0	0	0	0	1	0	0	0
1	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
1	1	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0
1	1	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0
1	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0

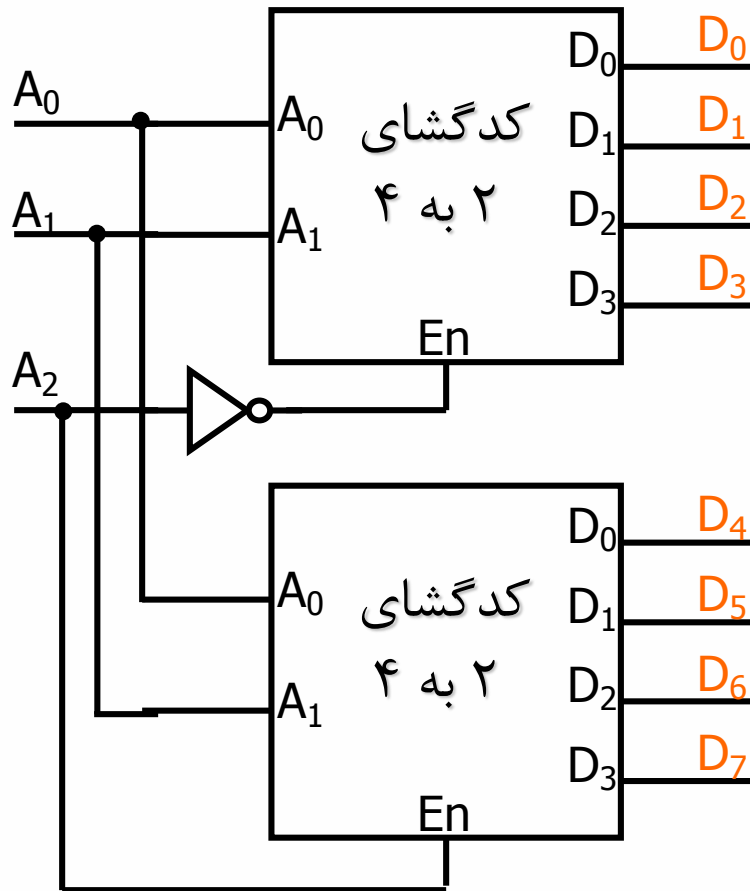

کدگشای ۳ به ۸ با ورودی فعال ساز

توسعه کدگشاها

می توان با ترکیب دو یا چند
کدگشای دارای ورودی
فعال ساز، یک کدگشای بزرگتر
ساخت، مثلاً با ترکیب دو
کدگشای ۲ به ۴ می توان یک
کدگشای ۳ به ۸ ساخت

کدگذار (EnCoder)

• کدگذار

کدگذار عمل عکس کدگشا را انجام می دهد

کدگذار یک مدار ترکیبی است که حداکثر 2^n ورودی و n خروجی دارد
خطوط خروجی کد دودویی متناظر با ورودی ها می باشد.

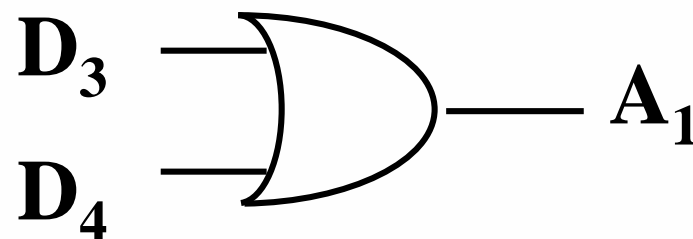
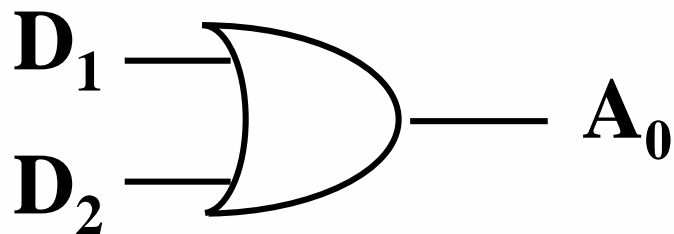
کدگذار ۴ به ۲

D3	D2	D1	D0	A1	A0
0	0	0	1	0	0
0	0	1	0	0	1
0	1	0	0	1	0
1	0	0	0	1	1

$$A0 = D1 + D3$$

$$A1 = D2 + D3$$

کد گذار ۴ به ۲ را می‌توان با دو دروازه OR پیاده سازی کرد

کدگذار ۸ به ۳

D7	D6	D5	D4	D3	D2	D1	D0	A2	A1	A0
0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0
0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1
0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0
0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	1
0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0
0	0	1	0	0	0	0	0	1	0	1
0	1	0	0	0	0	0	0	1	1	0
1	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1

$$A0 = D1 + D3 + D5 + D7$$

$$A1 = D2 + D3 + D6 + D7$$

$$A2 = D4 + D5 + D6 + D7$$

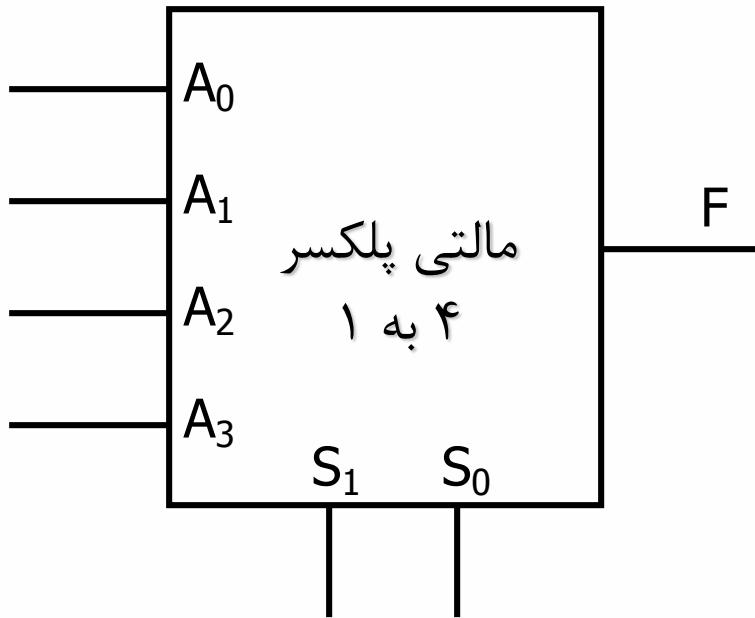
کدگذار ۸ به ۳ را می‌توان با سه دروازه OR پیاده سازی کرد

مالتی پلکسر (Multiplexer)

• مالتی پلکسر

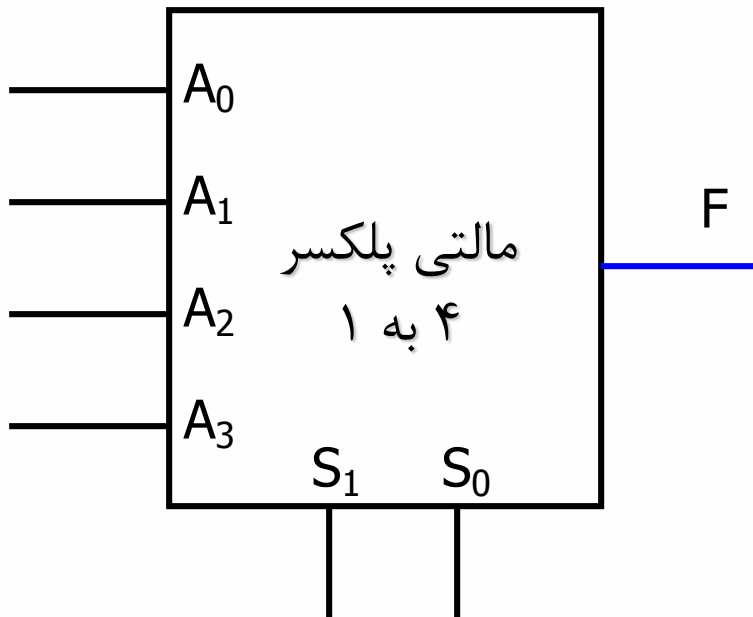
مالتی پلکسر یک مدار ترکیبی است که اطلاعات یکی از 2^n خط داده ورودی را به یک خط خروجی هدایت می کند

مالتی پلکسر ۴ به ۱ (4 to 1 Multiplexer)

جدول مالتی پلکسر ۴ به ۱ به صورت زیر است

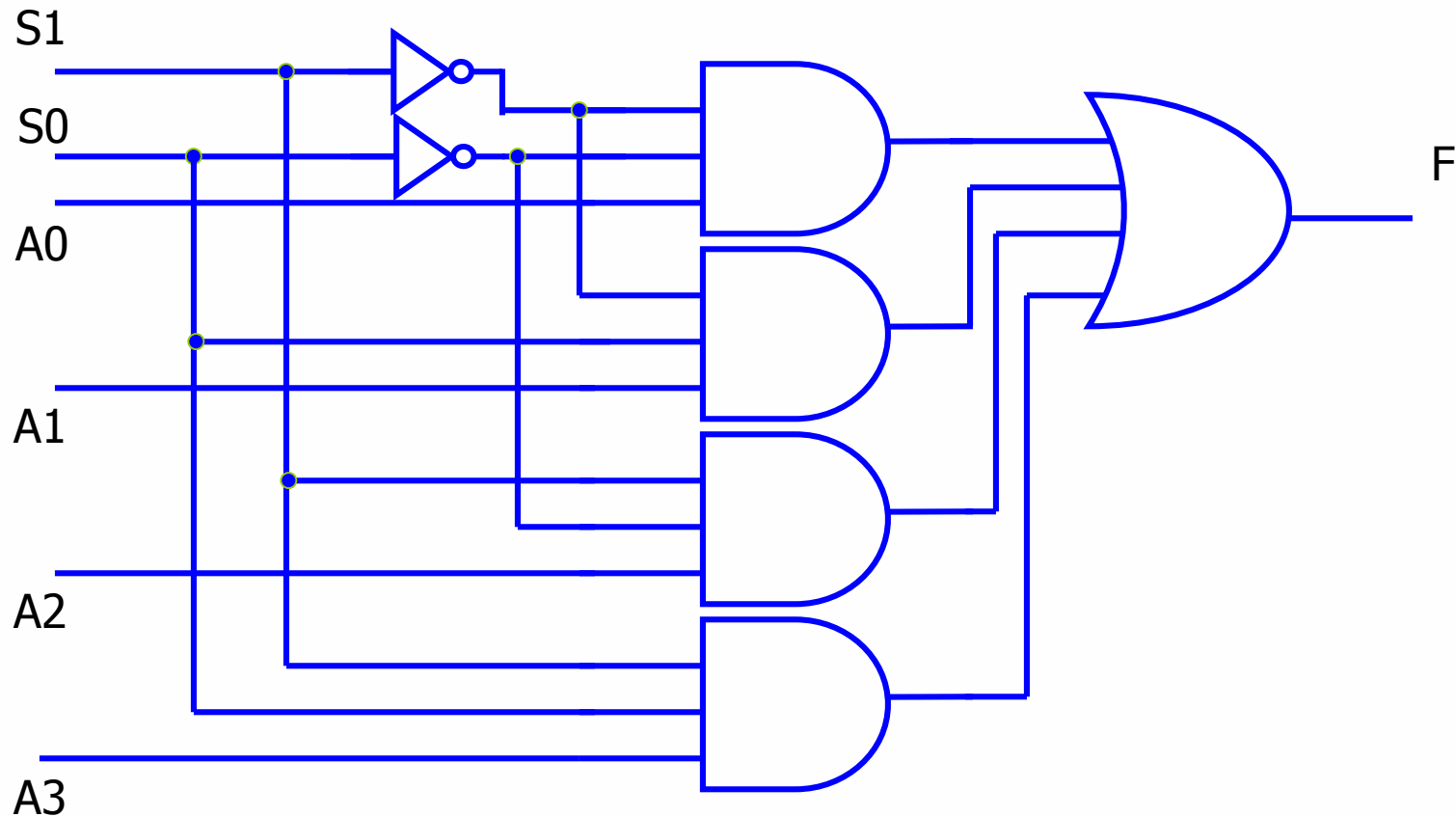
S1	S0	F
0	0	A0
0	1	A1
1	0	A2
1	1	A3

نمودار مالتی پلکسر ۴ به ۱

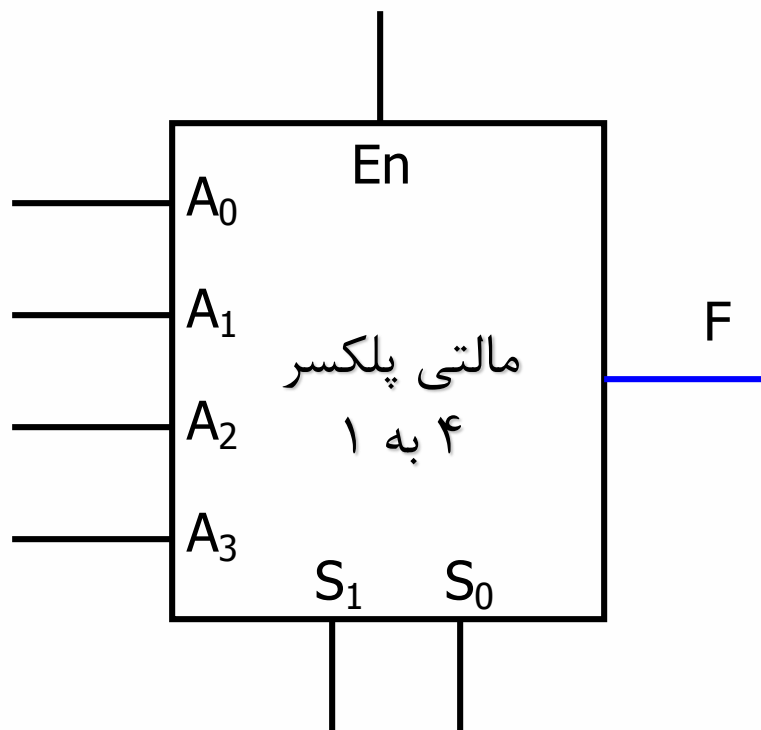
نمودار یک مالتی پلکسر ۴ به ۱ به صورت زیر است

مالتی پلکسر ۴ به ۱ با فعال ساز

جدول مالتی پلکسر ۴ به ۱ با ورودی فعال ساز به صورت زیر است

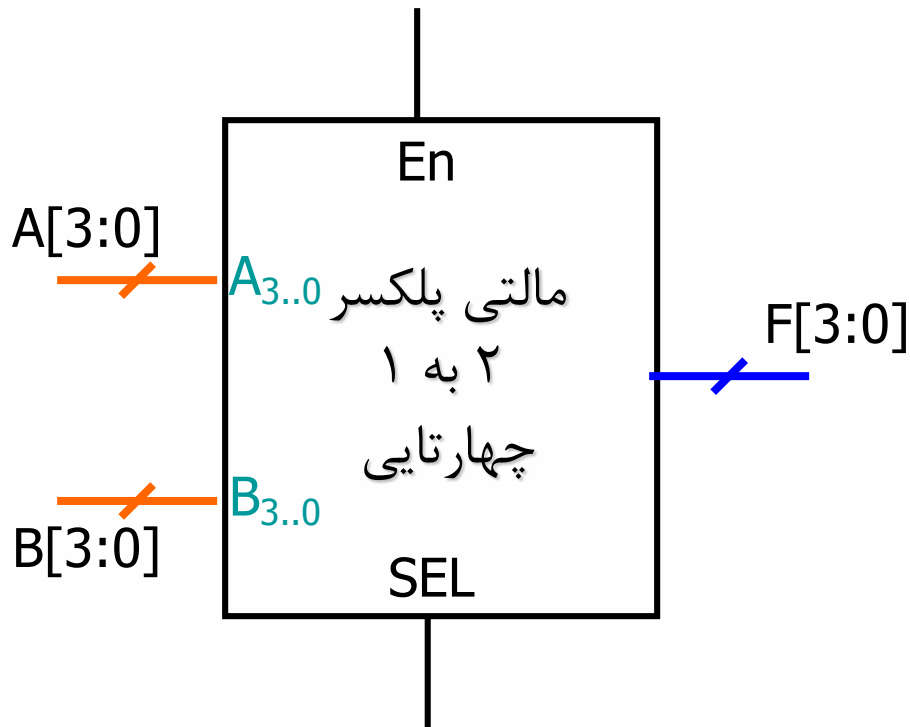

En	S1	S0	F
0	X	X	0
1	0	0	A0
1	0	1	A1
1	1	0	A2
1	1	1	A3

۴ مالتی پلکسر ۲ به ۱ مجتمع

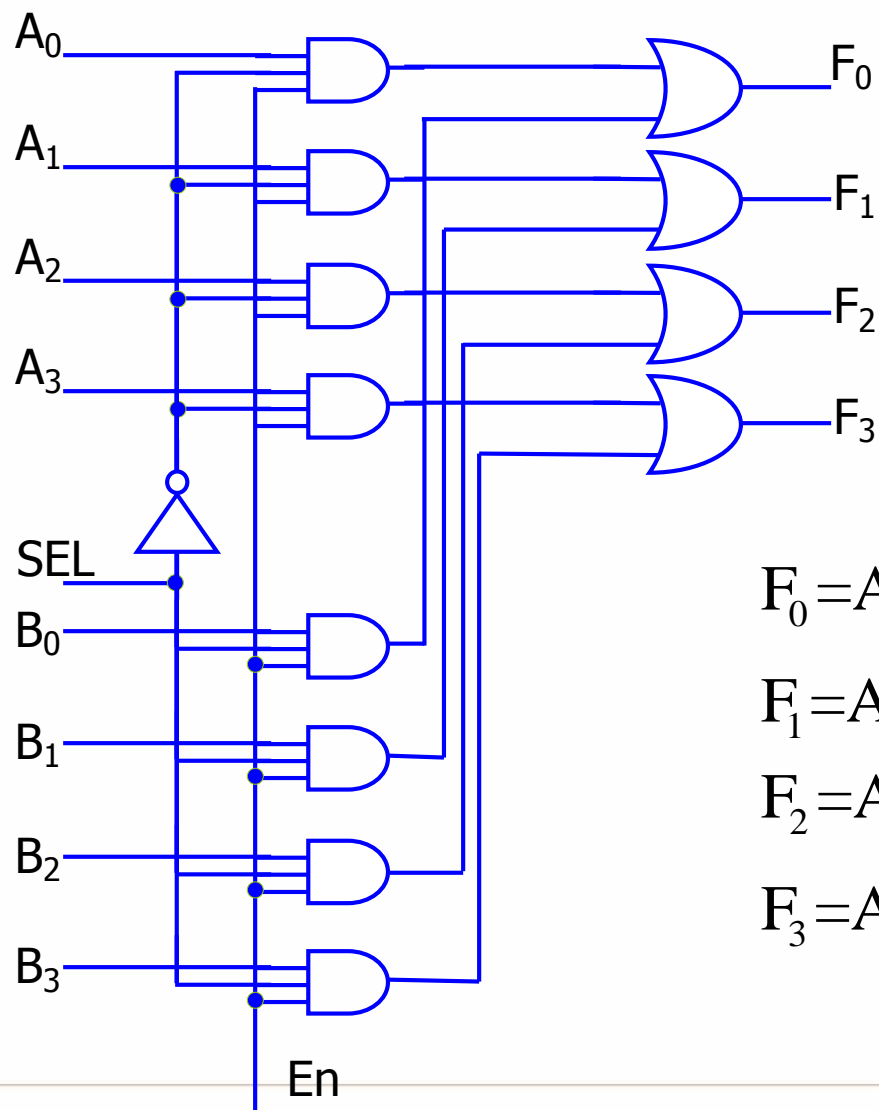
معمولا ۴ مالتی پلکسر ۲ به ۱ با ورودی فعال ساز در یک مدار مجتمع قرار داده می شوند

En	SEL	F[3:0]
0	X	0000
1	0	A[3:0]
1	1	B[3:0]

مدار ۴ مالتی پلکسر ۲ به ۱ مجتمع

En	SEL	F[3:0]
0	X	0000
1	0	A[3:0]
1	1	B[3:0]

$$F_0 = A_0 \cdot En \cdot \overline{SEL} + B_0 \cdot En \cdot SEL$$

$$F_1 = A_1 \cdot En \cdot \overline{SEL} + B_1 \cdot En \cdot SEL$$

$$F_2 = A_2 \cdot En \cdot \overline{SEL} + B_2 \cdot En \cdot SEL$$

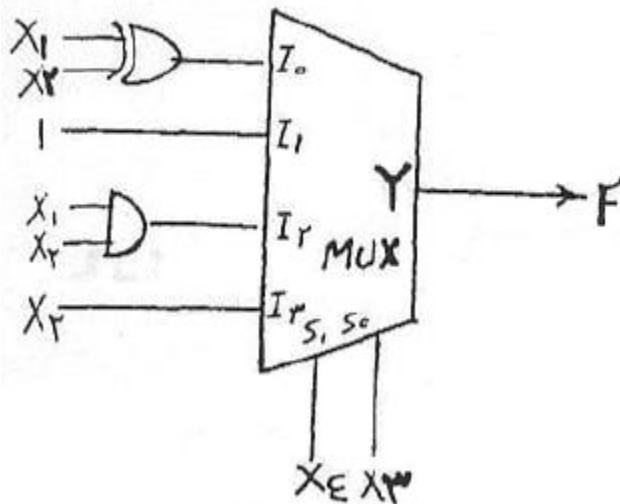
$$F_3 = A_3 \cdot En \cdot \overline{SEL} + B_3 \cdot En \cdot SEL$$

خودآزمایی

۱- کنکور کارشناسی ارشد - ۱۳۷۹

۱۱- تابع خروجی برای مدار روبرو به چه صورت است؟

$$F(X_4, X_3, X_2, X_1) = \sum m(1, 2, 4, 5, 6, 7, 11, 14, 15) \quad (1)$$

$$F(X_4, X_3, X_2, X_1) = \sum m(1, 4, 5, 9, 10, 11, 12, 13, 15) \quad (2)$$

$$F(X_4, X_3, X_2, X_1) = \sum m(0, 3, 4, 5, 6, 7, 10, 11, 15) \quad (3)$$

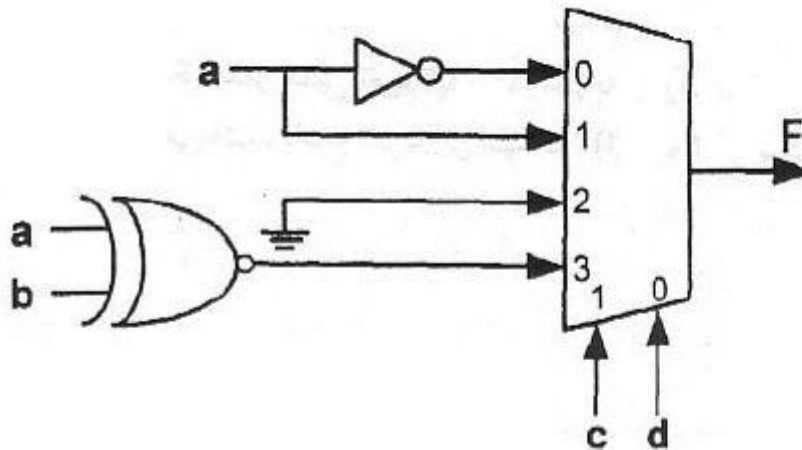
$$F(X_4, X_3, X_2, X_1) = \sum m(1, 2, 3, 4, 5, 7, 11, 13, 15) \quad (4)$$

خودآزمایی

۲- کنکور کارشناسی ارشد - ۱۳۸۰

۱۰- مدار زیر، پیاده‌سازی کدام رابطه است؟

$$f(a, b, c, d) = \sum 0, 1, 3, 5, 7 \quad (۱)$$

$$f(a, b, c, d) = \sum 1, 3, 5, 7, 11, 15 \quad (۲)$$

$$f(a, b, c, d) = \sum 0, 3, 4, 9, 13, 15 \quad (۳)$$

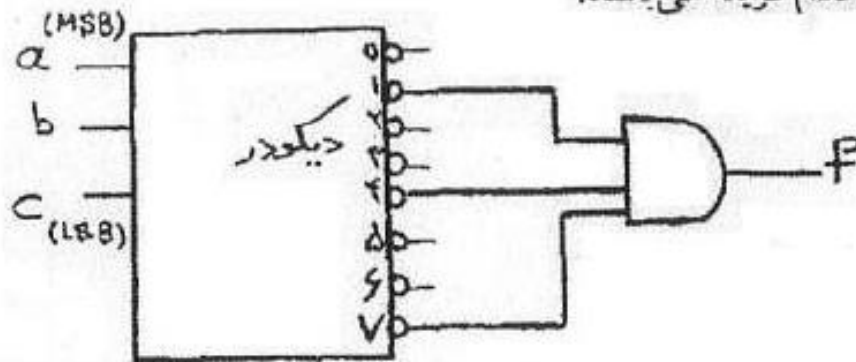
$$f(a, b, c, d) = \sum 0, 3, 5, 7, 13, 15 \quad (۴)$$

خودآزمایی

۳- کنکور کارشناسی ارشد - ۱۳۸۲

۶۳- تابع f که توسط مدار مقابل ایجاد می شود معادل کدام گزینه می باشد؟

$$f = \sum m(1, 2, 4, 7) \quad (1)$$

$$f = \prod M(1, 2, 5, 7) \quad (2)$$

$$f = \prod M(0, 2, 3, 5, 6) \quad (3)$$

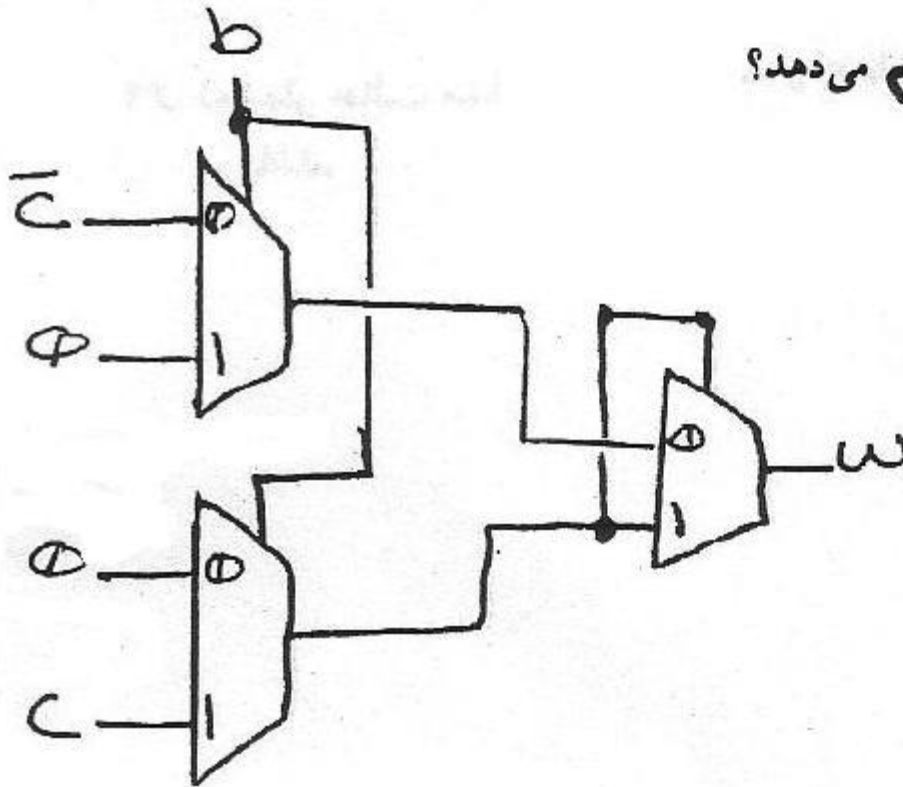
$$f = \sum m(0, 2, 3, 5, 6) \quad (4)$$

خودآزمایی

۴- کنکور کارشناسی، ارشد - ۱۳۸۳

۶۵. مدار زیر کدام تابع را انجام می‌دهد؟

$$w = \bar{b}c \quad (1)$$

$$w = b \oplus c \quad (2)$$

$$w = \overline{b \oplus c} \quad (3)$$

$$w = \bar{b} + \bar{c} \quad (4)$$

منابع

در تهیه این پاورپوینت از منابع زیر استفاده شده است:

- ۱- امیر صادقی - معماری سیستمهای کامپیوتری - نوشته موریس مانو
- مرکز نشر دانشگاهی - چاپ اول ۱۳۷۴ - چاپ پنجم - ۱۳۸۴

<https://iup.ac.ir/product/معماری-سیستمهای-کامپیوتری>

- ۲- مجموعه سوالات کنکور کارشناسی ارشد

<http://sharif.edu/~ghodsi/grad-exams/index.html>

